

Littérature hébraïque et générale

Pour nouveaux immigrants
en écoles religieuses
Une unité d'étude de base

Instructions au candidat

- א. Durée de l'examen : deux heures.
ב. Structure du questionnaire et barème de notation :

Ce questionnaire comporte deux parties.

Première partie — Prose (מעשה חכמים, nouvelle) et drame.

66 points — (2 × 33)

Deuxième partie — Poésie (*Piyout* et poésie médiévale, poésie hébraïque du XX^{ème} siècle)

34 points — (2 × 17)

100 points — Total

- ג. Matériel auxiliaire autorisé :
- (1) Liste imprimée des oeuvres étudiées en classe.
 - (2) Dictionnaire hébreu-langue étrangère / langue étrangère-hébreu, selon le choix du candidat.

7. Instructions supplémentaires :

- (1) Il est obligatoire de joindre au cahier d'examen la liste imprimée des oeuvres étudiées en classe.
- (2) N'illustrez pas plusieurs de vos réponses par des exemples tirés d'une même oeuvre.

Tout ce que vous voulez écrire en tant que brouillon (plans, calculs, etc...), doit être écrit dans votre cahier d'examen uniquement, sur des pages séparées. Indiquez "טיוטה" en haut de chaque page de brouillon. Ecrire des notes de brouillon sur d'autres feuilles que celles du cahier d'examen, risque de vous faire disqualifier !

ספרות עברית וכללית

לעולים חדשים

לבתי ספר דתיים
יחידת לימוד בסיסית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:

בשאלון זה שני פרקים.

פרק ראשון — סיפורת (מעשה חכמים, סיפור קצר) ודרמה.

(2×33) — 66 נקודות

פרק שני — שירה (פיט ושירת ימי הביניים,

השירה העברית במאה ה-20)

(2×17) — 34 נקודות

סה"כ — 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש:

(1) רשימה מודפסת של היצירות שנלמדו

בכיתה.

(2) מילון עברי-לועזי / לועזי-עברי,

לפי בחירת התלמיד.

ד. הוראות מיוחדות:

(1) חובה לצרף למחברת הבחינה את הרשימה

המודפסת של היצירות שנלמדו בכיתה.

(2) אין להדגים בתשובות שונות על פי

אותה יצירה.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה). רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

Bonne chance!

/Suite à la page suivante/

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

Questions

Première partie – Prose (מעשה חכמים, nouvelle) et drame

(66 points)

Répondez à deux des questions 1-8 (33 points par question; 66 points au total).

1. מעשה חכמים

Voici le deux paragraphes א-ב qui suivent.

Lisez l'histoire, puis répondez aux deux paragraphes א-ב qui suivent.

מעשה ברבי שמעון בן אלעזר שבא ממגדל גדר מבית רבו,
והיה רכוב על החמור ומטיל על שפת הים,
והיה שמח שמחה גדולה שלמד תורה הרבה.
נודמן לו אדם אחד שהיה מכער ביותר.
אמר לו: ריקה, שמא כל בני עירך מכערין כמותך?
אמר לו: לך אמר לאמן שעשני, כמה מכער כלי זה שעשית.
בין שידע בעצמו שחטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו,
אמר לו: נעניתי לך, מחל לי.
אמר לו: איני מוחל לך עד שתלך
ותאמר לאמן שעשני: כמה מכער כלי שעשית.
והיה מטיל אחריו כחצי מיל.
בין שהגיע לעירו יצאו אנשי עירו לקראתו.
אמרו לו: שלום עליך רבי.
אמר להם: למי אתם קוראין רבי?
אמרו לו: לזה שמטיל אחריו.
אמר להם: אם זה רבי — כמותו אל ירבו בישראל.
אמרו לו: מפני מה?
אמר להם: כך עשה וכך עשה לי.
אמרו לו: אף על פי כן, מחל לו.
אמר להם: הריני מוחל לו, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.
מיד נכנס רבי שמעון בן אלעזר לבית המדרש
ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כפארו.

- א. Dans le "רבי שמעון בן אלעזר והמכוער" מעשה החכמים, l'orgueil transparait dans le comportement des deux personnages principaux de l'histoire. Expliquez et illustrez cette affirmation d'après le מעשה חכמים. (20 points)
- ב. Expliquez et illustrez la manière dont deux des caractéristiques du "רבי שמעון בן אלעזר והמכוער" se manifestent dans l'histoire. (13 points)

Attention: n'utilisez pas la même œuvre pour illustrer différentes réponses.

Nouvelle

2. יצחק בשביס-זינגר / "המפתח"

- א. Lisez l'extrait ci-dessous, tiré de la nouvelle "המפתח", puis répondez aux deux paragraphes א-ב qui suivent.

הקימה הייתה עיניי [...] גבה כאב ורגליה עקצצו. אף על פי כן החלה להלך את לעבר ביתה. היא שאפה את אוויר הבוקר הלח. הוא הדיף ריח עשב וקפה. שוב לא הייתה לבדה. מן הסמטאות הצדדיות הופיעו גברים ונשים. הם הלכו לעבודה. קנו עיתונים בדוכן וירדו לרכבת התחתית. הם היו שקטים ושלווים באורח מוזר, כאילו גם עליהם עבר לילה של חשבון הנפש ויצאו ממנו מטהורים. מתי הם קמים, אם כבר עתה הם בדרכם לעבודה, תמחה בסי. לא, לא כולם בשכונה הזו רוצחים ושודדים. אדם צעיר אחד אפילו הנהן לעברה "בוקר טוב". היא ניסתה לחייך אליו, כשהיא נוכחת כי שכחה את ההעוויה הנשית ההיא שכה היטיבה לדעת בנעוריה.

Cet extrait exprime le changement survenu chez Bessie quant à sa perception du monde à l'extérieur de son appartement, ainsi qu'au nouveau point de vue qu'elle porte sur sa vie.

Expliquez cette affirmation et illustrez-la d'après l'extrait. (15 points)

- ב. Donnez un exemple supplémentaire, tiré de la nouvelle, d'un des changements dont vous avez traité en א, puis expliquez en quoi l'exemple que vous avez donné exprime ce changement. (18 points)

3. "המפתח" / יצחק בשביס-זינגר ou une autre nouvelle

La « fin ouverte » d'une histoire ne propose pas de solution complète aux questions principales de l'oeuvre. (D'après Yossef Even, *Dictionnaire des termes littéraires*)
La fin de l'histoire "המפתח", ou d'une autre nouvelle que vous avez étudiée, est-elle une fin ouverte ? Justifiez votre réponse.

Nouvelle (à l'exception de la nouvelle "המפתח")

4. Un des rôles du personnage secondaire dans une oeuvre littéraire est de mettre en valeur le caractère et le comportement du personnage principal. Expliquez comment le personnage secondaire de la nouvelle que vous avez étudiée met en valeur le caractère et le comportement du personnage principal.

Drame

5. בן-ציון תומר / "ילדי הצל", לאה גולדברג / "בעלת הארמון"

Répondez aux deux paragraphes ב-א.

Dans les pièces "ילדי הצל" et "בעלת הארמון", des événements du passé influencent la manière dont les personnages font face à leur vie à l'instant présent.

- א. Indiquez quels événements du passé influencent les vies de deux des personnages de la pièce de théâtre que vous avez étudiée ("בעלת הארמון" ou "ילדי הצל"). (15 points)
- ב. Expliquez et illustrez comment chacun des personnages dont vous avez traité en א, fait face aux événements du passé. (18 points)
6. סופוקלס / "אנטיגונה"
- Les personnages principaux de la tragédie "אנטיגונה" pèchent par *hybris* ["היבריס"].
- Décrivez et expliquez comment ce péché influence la vie de chacun de ces personnages, ainsi que le développement de l'intrigue de la pièce.

7. הנריק איבסן / "בית בובות"

Le déguisement [התחפושת], la simulation et la dissimulation [העמדת פנים] sont des thèmes centraux dans la pièce "בית בובות".

Expliquez et illustrez la contribution de ces thèmes à la compréhension de deux des personnages de la pièce.

8. הנריק איבסן / "אויב העם"

Répondez aux deux paragraphes א-ב.

א. Quel est le principal conflit dans la pièce "אויב העם" ?

Décrivez une rencontre entre deux personnages de la pièce reflétant ce conflit. (20 points)

ב. Expliquez si ce conflit se résout au cours de la pièce ou bien à la fin. (13 points)

Deuxième partie – Poésie (*Piyout* et poésie médiévale, poésie hébraïque du XX^{ème} siècle) (34 points)

Répondez à deux des questions 9-14 (17 points par question; 34 points au total).

Piyout [פיוט]

9. Lisez le *Piyout* ci-dessous, puis répondez à la question qui suit.

מַעוֹז צוֹר יְשׁוּעָתִי / מַרְדְּכִי

מַעוֹז צוֹר יְשׁוּעָתִי	לֵךְ נֹאֵה לְשִׁבְחִי
תִּכְוֹן בֵּית תִּפְלָתִי	וְשֵׁם תוֹדָה נִזְבַּח.
לֵעֵת תִּכְבִּין מִטְבַּח	מִצָּר הַמִּנְבַּח.
אֶז אֲגַמֹּר	בְּשִׁיר מִזְמֹר חֲנֻכַּת הַמִּזְבֵּחַ:
רְעוֹת שְׂבָעָה נִפְשֵׁי	בִּיגוֹן כָּחִי כָּלָה
חַיִּי מִקְרוֹ בְּקִשִּׁי	בְּשִׁעְבוֹד מַלְכוּת עֲגֻלָּה
וּבִדְוֹ הַגְּדוּלָּה	הוֹצִיא אֶת הַסִּגְלָה
חֵיל פְּרָעָה	וְכָל זֶרְעוֹ יִרְדּוּ בְּאֶבֶן בַּמִּצֻלָּה:
דְּבִיר קִדְשׁוֹ הִבִּיאֲנִי	וְגַם שֵׁם לֹא שִׁקְטֵתִי
וּבֹא נִגְשׁ וְהִגְלִי	כִּי זָרִים עֲבַדְתִּי
וַיִּין רַעַל מִסִּכְתִּי	כַּמַּעֲט שֶׁעֲבַרְתִּי
קֶץ בָּבֶל	זֶרְבָּבֶל לִקְצֵי שִׁבְעִים נוֹשְׁעֵתִי:
פְּרוֹת קוֹמַת בְּרוֹשׁ בִּקְשׁ	אֲגִי בֶן הַמִּדְבָּא
וְהִיטָהּ לוֹ לְמוֹקֵשׁ	וְגִאֲוָתוֹ נִשְׁבָּתָה
רֹאשׁ יְמִינִי נִשְׁאֵת	וְאוֹיֵב שְׁמוֹ מְחִיתָה
יָנִים נִקְבְּצוּ עָלַי	אֲזִי בִימֵי חֲשִׁמְנִים
וּפְרָצוּ חוֹמוֹת מִגְדְּלִי	וְטָמְאוּ כָּל הַשְּׁמָנִים
וּמְנוֹתַי קִנְקְנִים	נִעְשָׂה גֵס לְשׁוֹשָׁנִים
בְּנֵי בִינָה	יְמֵי שְׁמוֹנָה קָבְעוּ שִׁיר וְרִנָּנִים:
חֲשׁוֹן זְרוּעַ קִדְשֵׁךְ	וְקָרַב קֶץ הַיְּשׁוּעָה
נִקְם נִקְמַת עֲבָדֶיךָ	מֵאֲמָה הַרְשָׁעָה
כִּי אֶרְכָּה הַשָּׁעָה	וְאֵין קֶץ לְזֹאת הַרְעָה
דָּחָה אֲדַמּוֹן	בְּצֶל צִלְמוֹן הַקֶּס רֹעִים שְׂבָעָה

Choisissez trois qualificatifs [כינויים] utilisés dans ce *Piyout*, puis indiquez qui est désigné par chacun de ces qualificatifs. Expliquez dans quel contexte chaque qualificatif apparaît dans le *Piyout*.

10. Lisez le *Piyout* ci-dessous, puis répondez à la question qui suit.

שְׁלוֹם לְךָ דּוֹדִי / ר' שלמה אבן-גבירול

שְׁלוֹם לְךָ דּוֹדִי הַצֵּחַ וְהַאֲדָמוֹן / שְׁלוֹם לְךָ מֵאֵת רִקְהָ כָּמוֹ רִמּוֹן
לְקִרְאָת אַחוֹתֶיךָ רוֹץ צָא נָא לְהוֹשִׁיעָהּ / וְצִלַּח כְּכֵן יֵשִׁי רַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן
מָה לְךָ יִפְהַכֶּיהָ כִּי תַעֲוֹרְרִי אֶהְבָּהּ / וּתְצַלְצְלִי קוֹלֶךָ כְּמַעִיל בְּקוֹל פְּעָמוֹן
הָעֵת אֲשֶׁר תַּחֲפֹץ אֶהְבָּהּ אַחִישָׁנָה / עֲתָה וְעַלֶיךָ אֶרְדַּ כְּטַל חֶרְמוֹן

Choisissez deux des citations [שיבוצים] ou des allusions [אַרְמִזִּים] bibliques dans le poème, puis expliquez en quoi elles contribuent à la compréhension de la relation entre le bien aimé et sa compagne [הדוד לרעהיה].

/suite en page 8/

Poésie médiévale [שירת ימי הביניים]

11. Lisez le poème ci-dessous, puis répondez aux deux paragraphes א-ב qui suivent.

הָבָא מְבוּל / ר' יהודה הלוי

הָבָא מְבוּל וְשֵׁם תִּבֵּל חָרְבָה? / וְאֵין לְרֵאוֹת פְּנֵי אֶרֶץ חָרְבָה,
וְאֵין אָדָם וְאֵין חַיָּה וְאֵין עוֹף – / הֶסֶף הַכֹּל וְשָׁכְבוּ מַעֲצָבָה?
וּבְרֵאוֹת הַר וְשׁוּחָה לִי מְנוּחָה, / וְאֶרֶץ הָעֶרְבָה לִי עֲרָבָה.
וְאֲשָׁנִיחַ לְכָל עֶבֶר – וְאֵין כָּל, / אֲכַל מִיָּם וְשָׁמַיִם וְתִבָּה,
וְלִוְיָתָן בְּהִרְתִּיחוֹ מְצוּלָה, / וְאֶחָשֵׁב כִּי תְהוֹם יִחָשֵׁב לְשִׁיבָה.
וְלֵב הַיָּם יִכְחַשׁ בְּאַנְיָה, / כָּאֵלוֹ הִיא בְּיַד הַיָּם גִּנְבָה!
וְיָם יִזְעַף – וְנִפְשִׁי תַעֲלֹז, כִּי / אֵלֵי מִקְדָּשׁ אֱלֹהֶיךָ קָרְבָה.

- א. Décrivez la situation dans laquelle se trouve le narrateur, d'après les strophes 1-6 du poème. (10 points)
- ב. D'après la dernière strophe du poème, un changement survient dans la situation du narrateur. Expliquez ce changement. (7 points)

La poésie hébraïque du XX^{ème} siècle [השירה העברית במאה ה-20]

L'Homme face à son Créateur

12. Lisez le poème ci-dessous, puis répondez aux deux paragraphes א-ב qui suivent.

גדול גבור ונורא, אִמְרָתִי / רבקה מרים

גדול גבור ונורא, אִמְרָתִי. וְשׁוּב אִמְרָתִי, גִּדּוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא.
לְמָה שִׁקְרָה בְּעֶבֶר כְּוֹנֵנִי. גַּם לְמָה שִׁטְרָם אָרַע.
וְאַבּוֹתַי שְׁחִיִּים וּמָתִים, וְיִלְדֵי שְׁנוּלְדוֹ וְעוֹד לֹא
כָּל אֶחָד מֵהֶם, בְּקוֹלִי הַמְדַּבֵּר נָתַן אֶת קוֹלוֹ.
לֹא יָדַעְתִּי אִם הַדְּבָרִים שֶׁבִּפִּי
קִבְּלָנָה הֵם, אוֹ שֶׁאֵילָה, בְּקֶשֶׁה וּתְחִנָּה
אִם שִׁיר שֶׁל הֶלֶל וְתוֹדָה בּוֹקֵעַ מִמֶּנִּי, אוֹ נְהִי שֶׁל קִינָה
לֹא יָדַעְתִּי, אִם אוֹתָהּ נּוֹצְתִיּוֹת שֶׁרִפְּרָפָה עַל כְּתָפִי
הִיא חֲבוּק שֶׁל קֶרֶבָה
אוֹ שְׂרֻטָּה, צְרִיכָה מְעַנָּה, הַמְרַמֶּזֶת, כְּגֵדָם כָּנָף, עַל הַסְתַּלְקוֹת הַשְּׂכִינָה –
אֵךְ הֵייתִי שָׁבָה וְאוֹמֶרֶת
שׁוּב
וְשׁוּב וְשׁוּב
גִּדּוֹל גִּבּוֹר וְנוֹרָא –
חֲזֹרֶת הֵייתִי וְאוֹמֶרֶת, חֲזֹרֶת וְשׁוֹנָה.

- א. Indiquez la source de l'allusion biblique [אַרְמוֹ] "גדול גיבור ונורא".
(5 points)
- ב. Expliquez en quoi cette allusion biblique contribue à la compréhension du sens du poème. (12 points)

13. Au sein de la famille

Lisez le poème ci-dessous, puis répondez à la question qui suit.

וְהֵילֵד אֵינְנוּ / יְהוּדָה עֲמִיחִי

Strophe 1
בְּנִי, אָתָּה שׁוֹב מִדָּאִיג אוֹתִי.
מִזְמָן לְזִמְן אָתָּה מִדָּאִיג אוֹתִי
בְּקָבִיעוֹת שֶׁהֵיטָה צְרִיכָה לְהַרְגִיעַ אוֹתִי.

Strophe 2
אֲנִי זֹכֵר שְׁפָעַם, כְּשֶׁהָיִית קָטָן.
רְאִינוּ יַחַד שֶׁרָפָה בְּמִלּוֹן גָּדוֹל.
הָאֵשׁ וְהַמִּים וְהַעֲשָׁן,
הַיְלָלוֹת וְהַצִּעְקוֹת וְהָאוֹרוֹת הַמְהַבְהִיבִים בְּטֶרוֹף,
כָּל אֵלָּה חֲסָכוּ לִי הֶרְבֵּה דְבוּרִים
עַל מָה הֵם הַחַיִּים. וְעַמְדָנוּ בְּדַמָּה.

Strophe 3
אֲנִי שׁוֹאֵל אֶת עֲצָמֵי אִיפָּה הַחֲבִיא אָבִי
אֶת הַפַּחַד שֶׁלּוֹ, אוֹלֵי בְּאֶרֶץ סָגוּר
אוּ בְּמָקוֹם אַחֵר מִחוּץ לְהֶשֶׁג יְדֵי הַיְלָדִים
אוֹלֵי עֲמָק בְּלָבוֹ.

Strophe 4
אָבִל עֲכָשׁוּ אָתָּה שׁוֹב מִדָּאִיג אוֹתִי.
אֲנִי מִחַפֵּשׂ אוֹתָךְ תָּמִיד,
הַפֶּעַם בֵּין עַרְפְּלֵי הַגָּלִיל הָעֲלִיזָה,
אֲנִי אָבָא עַרְפֵּל.
וְהֵילֵד אֵינְנוּ, כִּי הוּא כָּבֵד מִכָּבֶד.

Qu'est-ce que le père comprend dans la dernière strophe du poème (strophe 4) ?

Expliquez ce qui amène le père à comprendre cela. Fondez votre réponse sur deux exemples tirés du poème.

14. Poèmes dans l'ombre de la Shoah [שירים בצל השואה]

Lisez le poème ci-dessous, puis répondez aux deux paragraphes ב-א qui suivent.

שם, אִמְרָתִי / טוביה ריבנר

יָצָאתִי מִבֵּיתִי הָאֶרֶעִי לְהִרְאוֹת לְבְנִי אֶת מְקוֹם מוֹצְאִי.
שֵׁם, אִמְרָתִי, שָׁכַבְתִּי עַל הָאֶרֶץ
אָבֹן לְמִרְאֲשׁוֹתֵי נְמוּךְ מִן הָעֶשֶׁב
בְּעֶפֶר הָאֶרֶץ
הַכֹּל שֵׁם נִשְׁמַר.

עֲבָרְנוּ בְּהָרִים וּבִנְעֻרוֹת וּבְעָרִים שֶׁהָיוּ
מְעֻרוֹת וְהַמִּים נָקוּ בְּדֶרֶךְ וְהַכְּבִישִׁים הָיוּ רָעִים.
הַמְּכֻוֹנִית דִּלְגָה עַל הַבּוֹרוֹת

מָה הָאִוִּיר הַמְּתוֹק הַזֶּה? שׁוֹאֲלִים בְּנִי.
מָה הַטִּיחַ הַנוֹפֵל מִהַקִּירוֹת.

אֵין דָּבָר, הַגִּידָה הַיְשִׁישָׁה בַּחֲלוֹן.
כָּאֵן גַּם הָעֲתִיר עָבַר. וְסִגְרָה אֶת עֵינֶיהָ הַיְבִשּׁוֹת
בְּעוֹף הָעוֹלָה וְקוֹפֵל אֶת כְּנָפָיו וְצוֹלֵל.

כָּאֵן נוֹלְדָתִי, אִמְרָתִי לְבְנִי.
הוֹרִי וְזָקְנִי נוֹלְדוּ כָּאֵן קָרוֹב.
נוֹלְדִים. כָּאֵן הָיָה בֵּית
אִמְרָתִי לְבְנִי וְהָרוּחַ עָבְרָה
בֵּינִי לְבֵין הַמַּלְאִכִּים.

יָצָאתִי לְהִרְאוֹת לְבְנִי אֶת מְקוֹם מוֹצְאִי, וּמִתִּי
נֹאכֵל, שׁוֹאֲלִים בְּנִי, וְאִיפָּה
נִלְוֶנָּה?

- א. Quel était l'objectif du père en partant en voyage avec ses fils ?
(5 points)
- ב. L'objectif du père a-t-il été atteint ? Expliquez votre réponse et
fondez-la sur deux exemples tirés du poème. (12 points)

Bonne chance

Tous droits réservés à l'État d'Israël.
Toute copie ou publication est interdite sans l'autorisation du
ministère de l'Éducation.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך